

CARL JONAS LOVE ALMQVIST

Det går an

(1839)

5

ANDRA KAPITLET

Här är icke tecken till förnämt: varken av den högadliga Riddarhussorten, ej heller av det penning-adliga hos ett rikt och stolt borgerskap, ej heller av det ur-förnäma, som finnes hos den självständiga delen av bondeståndet.

10

Passagerare, som titta upp ifrån landningsbryggan, hava icke en hamn, en plats framför sig, ej heller en reell gata, utan en backe; och de flesta husen äro oartiga nog att vända gavlarna åt en. Icke desto mindre och emedan

15

ångbåten dröjer kanske en halv timme, går man i land.

Man mötes väl icke här, som i Södertälje, av kringlor; dock, om man kliver försiktigt, då man sätter sin fot på bryggan, ser sig före och icke stiger ned sig i hålen mellan de murkna plankorna, så kan man med livet komma upp till staden.

20

Detta var vad som inträffade med serganten och med en till. Då han nämligen stod på fördäck och såg landgången utläggas, märkte han ett litet stycke ifrån sig det skära huvudet med tindrande ögon se upp emot den lilla staden.

Hastigt rann honom själv frimodighet in; han beslöt

25

undvika alla de där farliga orden, jungfru, mamsell, och över huvud varje titel.

”Ett ord!” sade han, vändande sig otvunget till henne:

”ett ord! vi gå i land, kom! här på ångbåten är nu bråksamt, de skola langa in ved och hava annat krångel för sig. Nere i

30

matsalongen är ock ruskigt: det är obehagligt att äta där för – hm – jag vet här uppe i Strängnäs ett mycket hyggligt

och bra ställe. Frukost tycker jag skulle kunna smaka nu efter en så lång fasta?”

Hon lät honom utan omständigheter taga sig under armen, gick över landgången, slöt sig nära till honom på
5 den äventyrliga bron; och – nu stodo de i Strängnäs.

”Vad jag tycker om den här lilla staden,” sade hon otvunget och kastade omkring sig glada blickar. ”Det är helt annat än Stockholm!”

När man kommer närmare in, är det verkligen rätt
10 hyggligt, genmälte sergeanten.

”Se – se” fortfor hon. ”Ack, jag andas – men – åja – ja – jojo – Lidköping är ändå vackrare.”

Den unga militären, förtjust över att i hast och nästan emot förmodan höra sin bekantskap vara en språksam
15 människa, började själv finna Strängnäs ganska trevligt. I själva verket är det så också. Allt är utan anspråk. Man kommer upp ifrån sjön och beträder idel krokiga, smala gränder eller gator, som slingra sig över backar. Den sturska raketten synes icke till i detta samhälle. De små
20 husen äro gamla, vänliga; och man finner dem snart icke blott hava gavlar, utan även långsidor med täcka fönster på, och till och med portar, där man känner sig hågad att stiga in. Här är icke tecken till förnämt, varken av den högadliga riddarhus-sorten, ej heller av det penningadliga
25 hos ett rikt och stolt borgerskap, ej heller av det urförnäma, som finnes hos den självständiga delen av bondeståndet och visar sig i dess sätt att vara: nej, här ses allenast det medborgerliga av anspråkslösaste slag. Man tror alla husen tillhöra skutskeppare, glasmästare, borstbindare, fiskare.

30 Klart är, att härmed förstås allenast det Strängnäs, som möter den ifrån sjön uppstigande passageraren, och

omgiver honom innan han kommer så långt, som till domkyrkans upphöjda, trädbevuxna kulle, i vars grannskap biskopshuset och några till antyda en högre värld. Men sergenteanten, med sin glasmästarflicka under
 5 armen, hade ännu icke gått åt höjderna. De hade icke en gång gått till torget. De hade, till följd av hennes utrop om det lilla huset med vita luckorna, stannat i den märkvärdiga Strängnäs-labyrint av små krokiga gator och hus, som befinner sig emellan sjöstranden och torget. Här förde han
 10 sitt sällskap till en hög trappa, som ifrån själva gatan ledde utföre ned till en gård. Över gården trädde de till husets port. ”Här,” viskade sergenteanten, ”bor den rika färgaren, som tillika håller en artig och proper restauration. Vi skola få se huru snyggt de hava.” Flickan andades som i sitt eget
 15 hem, ehuru hon ofta tillade, att Lidköping var ännu vackrare.

De stego över farstukvisten och kommo inne i huset uppför en trappa ånyo, vilken ledde till ett stort rum i andra våningen med skänk uti. Det var således ett slags
 20 värdshus, begrep Sara Videbeck. Sergeanten gick fram till en snygg och gladlynt person, som innanför disken torkade tallrikar. Låt oss få ett av smårummen här – det där till höger – eller det där till vänster – lika gott – och frukost. Vad finns?

25 ”Hallon och grädde.”

Något stadigare?

”Stekta morkullor – färsk lax – ”

Låt så vara; men låt det gå fort. Och (viskade sergenteanten, i det han förde in sin bekantskap i det vänstra
 30 smårummet, men i dörren fortfor att tala till människan med tallrikarna) – ett par glas körsbärsvin!

När de bägge trätt in i det lilla rummet, och för trevlighetens skull – i fall flera skulle inkomma i salstugan – stängt dörren, tog Sara Videbeck av sig silkessjaletten och visade ett huvud, prytt med mörkbrunt, glänsande hår, 5 väl benat, utan löslockar vid tinningarna (sergeanten påminde sig, att de försvunnit med detsamma som kambrikshatten); men ett par egna, likväl, och ganska nätta, sittande bakom vardera örat. Även handskarna – couleur de lilas – avdrog hon och blottade tvenne små vita, 10 fylliga händer, som aldrig tycktes hava sysselsatt sig med grovt arbete, men kunde tåla den anmärkningen att vara litet breda, försedda med fingrar, som, ehuru innerligt behagliga och prydda med små gropar upptill i lederna, dock voro en smula tjocka av sig. Att dessa fingrar aldrig 15 spelat luta, rört tangenter, fört penslar, eller vänt om blad i fina böcker (vartill fordras smala, smidiga fingerändar), det tog sergeanten för avgjort; ännu säkrare var, att de aldrig fört spadan, mockat, bultat kok eller dylikt; däremot lämnade han osagt, huruvida de icke i sina dar knådat kitt, 20 ty kitt gör vitt och mjukt skinn. Så pass om händerna. Personen i övrigt var annars alls icke kort eller trind, utan ganska smal och snarare litet långväxt.

Flickan satt icke förlägen på tu man hand med sin sergeant. Hon bröt av en liten lavendelkvist ur en kruka i 25 fönstret, gnuggade den emellan händerna och luktade sedan på sina fingrar med välbehag. Sergeanten, för att ej vara sysslolös, bröt av ett blad geranium och gjorde därmed för sin del på samma sätt.

”Ett vackert och just ett nätt rum!” utbröt hon. ”Ja, 30 och se en så galant dragkista? Är det valnöt, tro, eller ek? nej, det är visst polerat päronträd – kan det vara apel?”

Sergeanten, som aldrig varit hemmastadd i snickarverkstäder, kunde häruppå icke giva besked. Men i stället vände han sig till ett annat föremål och utbrast: minsann! bred, förgylld ram kring spegeln! men det är nu avlagt; bör
5 vara mahognyram.

”Mahognyram? Åh då! jag vet vad som är bättre: att göra själva ramen kring spegeln av glas med! av smalt, klart kronglas, strimlor, som blivit över sedan man skurit rutorna. Sådant sätter man ihop till hela ramar och lägger
10 målat papper under: det blir vackra ramar. Se nu, då är det så, att man speglar sig i själva spegeln, men på ramen ser man för sitt nöje skull, och man kan lägga vad slags papper man vill inunder; det kan bli riktigt täckt. Har – har – har – icke sett det?”

15 Hon syntes härvid i litet bryderi vad hon skulle kalla honom. Men just nu inkom det beställda: en mjällvit, ehuru icke fin serviette lades på bordet, och därovanpå sattes nytorkade tallrikar.

”Men tänk om de resa ifrån oss med ångbåten?”

20 Å nej, svarade sergeanten. Dessförinnan skall skjutas signal*); och sedan skottet avbrunnit, hinna vi alltid ned till stranden.

Hon, som inburit anrättningen, var nu åter utgången, och dörren stängd. Sergeanten tog sitt glas körsbärsvin i
25 hand och sade: ”Skål på resan!”

Sara Videbeck tog utan omständigheter det andra glaset, klingade med sin värd, nickade fryntligt och sade: Tack!

30 ”Ett ord, så gott som två, innan vi dricka,” inföll sergeanten. ”Det är hinderligt och förargligt att icke veta

*) Detta brukas icke nu vid avresan från en stad, blott vid ankomsten.

vad man skall kalla varann – och sedan så – jag vill aldrig göra någon ledsen, ond eller stött – och – par exemple skulle vi icke kunna kalla varann – par exemple *du* – så länge vi äta åtminstone – eller – ”

5 Du – ja, det må vara sagt. Med dessa ord klingade hon ännu en gång, saken var uppgjord, och körsbärsvinet dracks.

Sergeanten blev som en ny människa, sedan denna sten fallit ifrån hans bröst; han steg omkring i rummet, blev dubbelt otvungen, glad och förekommande. Men den
10 vackra glasmästartottern, däremot, undergick ej ringaste förändring. Hon satt vid bordet, åt och tog för sig, visserligen på ett rätt behagligt sätt, men någon högre grace syntes icke mycket i dessa åtbörder. Hon kallade sin nya bekante Du i vart åttonde ord, utan allt hinder ifrån
15 blyghet eller förnämhet. Hon syntes oändligen hemmastadd.

Sergeanten, som, åtminstone i avseende på fasonerna, kände sig överlägsen, var av denna känsla desto lyckligare, och sade: ”Bästa Sara, litet mera hallon? den här grädden var ju ganska god?”

20 Präktig! tack! jag minns därefter vid Lunds brunn i fjolsomras – han gick ut och beställde mera hallon.

I detta ögonblick smälldes signalskottet från ångbåten.

”Se så,” sade hon, steg upp och satte handskarna på sig. ”Giv hallonen återbud.”

25 Bästa Sara, sitt! hallonen komma genast, nog hinna vi dit ner till stranden.

”Nenej! precis är bäst att vara. Fråga vad det kostar?” tillade hon, satte sjaletten på sig och drog upp en näsduk, varur börs-ändan framstack.

30 ”Vad?” inföll sergeanten; ”det är jag, som – ”

Fort, fort! hon gick nu själv förbi honom fram till disken i salstugan, och frågade vad anrättningen kostat.

”1 rd. 24 sk.”

5 Här, kära mamsell! (hon upptog ur sin gröna silkes-
pung) är 36 skilling för min räkning: det gör hälften. Adjö,
jungfru! nickade hon därefter åt uppasserskan, som
inburit.

Nicken, både åt *mamsellen* och *jungfrun*, var vänlig,
men av det överlägsna slaget, och tycktes innebära, att hon
10 icke rätt synnerligen efterfrågade någondera slaget.

Sergeanten, å sin sida, bleknade och ville framstamma
att det var han, som hade bjudit, och han skulle prompt
betala. Men Sara Videbeck var redan i dörren, tiden tvang;
han erlade sina 36 sk., bet sig i läpparna av förargelse och
15 gick ut efter.

Då de kommit på farstubron, gått över gården och
skulle stiga uppföre trappan till gatan, gjorde hon en liten
rörelse, varav kunde slutas, att sergeanten borde taga
henne under armen. Det han också gjorde.

20 ”Tack du, som förde mig till detta hyggliga ställe!”
yttrade hon halvhögt med den vackraste röst, och rörde
hans hand med sin, liksom till en sakta klappning. ”Bor en
rik färgare här, du? hå kors!”

Intet att tacka för, svarade han. ”Du betalade ju själv!”
25 tillade han inom sig med grämselse.

”Jo, du skall hava mycken tack: jag var rätt hungrig.
Beskedligt och nätt folk är det här vart man vänder sig: och
den här staden heter Strängnäs?”

”Ja. Jag skulle så gärna vilja föra dig upp till
30 domkyrkan att bese de större delarna av staden; där har
man vackra, skuggrika träd att spatsera under.”

Åh lappri. Nej, vi måste ned till ångbåten. De vänta redan.

Under det de nu med muntra steg gingo genom de korsande gränderna, vinkade Sara med välbehag åt alla de små knutarna, hon gick om; och, rätt som var, yttrade hon:

”Huru vet du, att jag heter Sara? Jag skulle också vilja veta, vad du har för slag till förnamn?”

Albert, svarade sergeanten.

”Alber – låt mig se? – ja, det är riktigt: det har jag läst i almanackan, eller hur? Jo, så döptes också snickarålderman Ahlgrens son, som jag stod fadder åt i fjolsomras. Han är en rar gosse, skall du se, Albe; blank i ögonen som emalj.”

Du är ju hemma i Lidköping? och reser förmodligen dit nu? tillät sig sergeanten att fråga.

”Försiktigt! kliv försiktigt!” sade hon, ty de voro just nu på den bräckliga bron. Men utan fara kommo de in över landgången och befunno sig ånyo i ångbåtens värld. Man gick ifrån land, hjulen började välva sig omkring; rökmoln och ett dovt dån utgjorde den simmande drakens avsked från Strängnäs.

